

H A G A D A

5708.

HANOAR HACIONI MACHLEKET HATARBUT.

H A G A D A

5708.

Hanoar Hacioni Machleket Hatarbut.

A chevra énekli:

Kidus-ima.

Az előadó mondja:

Olyanok lettünk mint a föld pora, szétszórtak bennünket, tapostak rajtunk, de amikor jött a szél, a szabadság szele felkapott és utnak indított bennünket Mizrachra, Keletre... Azért emlékezünk ma az első galutra, az egyiptomi rabszolgaság idejére. Őseink meguntván a szolgaságot kivonultak a galut földjéről, országot keresve maguknak és mi, akik most itt ülünk egy új kivonulás hordozói vagyunk.

Sehechjánu:

/Há Láchmá.../ Jöjjenek az éhesek s üljenek asztalunkhoz, hadd osszuk meg velük birtokunk legjavát, hadd felezzük meg mindnyájunk falatját. Jöjjenek a hétköznap nyomorultjai és ünnepeljenek velünk. Jöjjenek a fény után áhitozók és lépjenek közibénk. Ez évben még itt vagyunk a galutban, a jövő évben Erec Jisraelban. Az idén még rabszolgák, jövőre szabadok.

Má nistáná hálájlá házeh mikol háléjlot?

A NÉGY KÉRDÉS.

Ne kérdezzétek a négy kérdést! Hiába is kérdeznétek. Ez az éjszaka nem különbözik a többi éjszakától. Az éjszaka sötét, mint tegnap, vagy tegnapelőtt volt. A hajnal még messze van. Valaha azt hittük, hogy az éjszakát az változtatja hajnallá, ha kérdezzük. Nekünk úgy kell élni ezt a rossz világot, ahogy a költő mondja: "Mindig tudd, mit kell tenned érte, hogy más legyen!" Hogy az éjjel különbözzön a másiktól, hogy eljőjön a hajnal. Most nem a kérdés, nem a kérdezés segít. Mást kell tennünk, hogy az éjszaka tovatűnjön. Ezért ne kérdezzétek a négy kérdést.

Szolgák voltunk - így szólt a peszachi történet, de mi szabadnak éreztük magunkat. Vihar tépett szét bennünket, de egy család maradtunk - csak úgy mint ott-hon. Tavaly még játékosan kérdeztük, könnyebb szívvvel mint ma. Mint gyerekkorunkban, amikor úgy kérdeztünk, hogy tudtuk előre a feleletet. A felelet így kezdődött: Szolgák voltunk Egyiptomban. És úgy éreztük, hogy a kérdéssel cseppet teszünk a kötelességünknek. Mert mindaz, aki a szabadság csodájáról beszél, vagy kérdez, dicsőretet érdemel a hagyomány szerint.

Nem mondanánk igazat, ha ma is a kérdéssel akarnánk kötelességünket teljesíteni.

Aki kérdez, két okból kérdezhet, vagy azért, mert gondja van arra, amit kérdez, vagy azért, hogy amíg ő kérdez, ne kérdezhessék őt.

A hagadában kétszer négy kérdés van. Az egyik a Manistana. A csillogószemű gyermek őszinte négy kérdése. Tudni akarja a nagy csoda minden részletét. Hallani akarja a zsidó szabadság befejezetlen szimfóniáját, az egyiptomi rabságból való szabadulás történetét, annak a csodálatos tavasznak a hírét, mely allegóriája lett örök időkre a népek tavaszának. A második négy kérdés az okoskodó, a gonosz, az együgyű kérdése s azé, aki "még kérdezni sem tud". Ezek a kérdések nem őszinte érdeklődésből fakadnak. A kérdezők kivonják magukat a közösségből és kívülállókként beszélnek a nép szabadulásáról. Ezek a kérdező típusok ismertek előttünk. Az egyiptomi husosfazekak, a babilonai fűzfák, perzsa királyi udvar, görög név, vagy európai karrier jelentik kérdéseik indítékát. Művelten és okosan kérdeznak, de mit tudnak a szabadságról, amit nem kérdésekkel, hanem cselekedetekkel teremt meg egy nép?

Csak hadd kérdezzenek. Engedjük át nekik a kérdezőst ezen az éjszakán.

Tudom, nehéz megállni kérdezés nélkül, mikor hazátlan tizezrek járnak még a szenvedés utját, mikor ujságok, levelek beszélnek róluk nap-nap után, mikor új Egyiptomok és Faraók tűnnek fel. Tudom, hogy éget bennünket a kérdés:

"Mi lesz az emberrel, akit,
üldöznek, akárhol lakik.
Kelettől messze nyugatig
vérszomjas ádáz valakik?"

Nehéz nem kérdezni Ussischkinnel, mikor a szabadság ünnepén a Faraókra gondolunk. Eszünkbe jut, hogy mint a szél a port, úgy fujta el őket a történelem vihara, míg a mi népünk ércnél maradandóbb. Nehéz nem megállani és szembenézni a Faraókkal, akik mumiává válnak, szemben egy élő néppel, - mint ahogy Ussischkin tette, mikor a kairói muzeumban szentől-szembe állott az elnyomtatás Faraójával, egy élő nép fia, egy mumiával szemben:

"Nagy Ramses, Faraó, Kelet réme, Ázsia hatalmas uralkodója! Hol a Te nagyságod és büszkeséged? Harcba mentél kicsiny népem ellen, mikor követte a sivatagba Mózes, az ismeretlen pásztort. És mivel szállt szembe Veled és a Te lovasaiddal, felfegyverzett ezreiddel ez a pásztor? És most Ramses, hol van a Te néped és hol az enyém? Ki volt erősebb és ki győzött?"

Hát nem kívánczok elő lelkünkben a kérdés, ha aggódva gondolunk rá, hogy megérti-e a zsidó ifjuság azt, hogy életünket új alapokra kell helyezni, hogy nem "égben, légből, messziségekben" kell a zsidó felmentés utját keresni.

Hát nem változott semmi, nem tudják, hogy csak a kezünk munkájával felélhetünk,
ha így kérdez a sors:

"Az éhségtől ki ment meg minket,
ki táplál majd kenyérrel minket,
ki fárad majd, kié a gond,
hogyan házunk, otthonunk legyen?"

Lesz-e erő a népben, hogy segítsen önmagán. A feltornyosuló ellentétek és a
szétálló világ nem szakítja-e szét a zsidóságot. Megőrzi-e a nép az összetar-
tás szent parancsát, gondol-e a maga sorsán túl a zsidó közösség sorsára,
eszébe jut-e, hogy saját életén túl a közösségért is felélős. Így kérdez a
költő:

"Hogy lehet örvendeznünk a barázdán, melybe vetettünk,
s népünk milliói, zsidók
a nyomorba rohadnak?"

Érzik-e, hogy milyen nagy a veszély, tudják-e, hogy többről van szó, mint
akárhányszor eddig. Tudják-e, hogy most dől el a zsidó nép történelmének irá-
nya. És ez attól függ, hogy tudunk-e felélni a kérdésre:

"Lesz menedék? Eggyé forraszt-e a szent remegés majd?
Hol van a lángos bosszu vágya, mely egybekovácsol
S biztos acélfallá tesz, melyről zengve lepattan
Minden kő a dobóra?"

Tudom, hogy nehéz nem kérdezni tovább, mikor sok a kérdeznivaló, de nem annak az ideje van most. Valaha sokat kérdeztünk egymástól, könyvektől, bölcselőktől és magunktól. Nem négy kérdést, sokkal többet. A jövő minden részletét akartuk ismerni. Méregettük, tervezgettük. Diszitettük képpé, ragyogóvá. Akkor tél volt és éjszaka. Hányszor mondtuk a költővel: "Késhet-e a tavasz, ha már itt a tél" vagy a zsidó hagyománnyal: "Amint eljött az éjjel, eljön a reggel is". Nem így álmodtuk a szabad világról, hogy három évvel a béke napja után fegyverrel kell harcolnunk természetes jogokért. Nem felejtjük el azokat az egymásnak feladott kérdéseket. Csak most egyidőre elhagyjuk őket, de kísér bennünket a dal,

"...mit titkon dudoltak a homályban,
midőn nap nem sütött s holt hősök árnya szállt.
Bonne ifjúságunk sirt katakombák mélyén,
Tiszta nép álmodott a zsarnokra halált!"

Ahogy a kérdezősnek megvan a hagyománya, úgy megvan annak a tradíciója is a zsidóságban, hogy nehéz helyzetekben nem kérdezni, hanem felelni kell. Egy mid-ras meséli el, hogy miért lett Juda az isten kedves népe és miért származik majd az idők végén a Messiás Juda törzséből. Azért, mert Juda eszlekedett, mikor a

többiek kérdezték:

"Juda törzse a nádastenger partján érdeklődte ki, hogy belőle származzék a Messiás. Mózes kiadta a parancsot, hogy induljanak neki a tengernek. Mind-egyik törzs azt akarta, hogy a másik lépjen először a vízbe. Veszekedtek, kérdéseket tettek fel. Ekkor megindult egy Juda törzséből való ifju, utána Juda egész törzse. Mikor nykukig ért a víz, kettéválott a tenger".

Rabbi Jicchak, a berdicsevi chasszid sem a kérdésekben látta a dolgok lényegét. Peszachkor így egészítette ki a Hagadat a maga szövegével:

"Uram Isten, hogy is fognék hozzá a kérdéshez? Melyikkel kezdjen? Miért hajtának bennünket egyik galutból a másikba? Miért kinoznak elleneink? Nem kérdezek Uram, ne tárd fel előttem utaid rejtékét, csak azt mondd meg világosan, hogy az, ami most velem történik, mi t követel t ő l e m?"

Erec Jisrael meghódítói sem kérdezték. Nem ez volt-e Nahalal meghódítóinak szava: "Nem kérdezőnk senkit. Az orvosokat sem, a mérnököket sem. Erec Jisrael mocsaraival, pusztaságaival együtt a mienk. Nincs mit vesztegetni az időt".

Vagy Trumpeldor kérdezett talán. Fel kell ásní a földet? Kerék kell? Szög? Csavar? Rendőr? Katona? Tanító? Jogász? Vizhordó? Trumpeldor csak felelt: Itt vagyok.

A varsói gettó védői - hősi harcuknak ezekben a napokban van az évfordulója - vajjon kérdeztek, mikor fegyvert fogtak? Nem ezt a dalt hagyták-e örökbe nekünk:

"S döng a föld a lépteinktől: Itt vagyunk!"

Ezért ne kérdezzük ma a négy kérdést, mert másra rendelte a sors ezt az időt. Felejtsük el azokat, akik sokat kérdeznek, felejtsük el azokat, akik ki akarnak térni a felelet elől. A szabadságot, amelyre 2000 éve emlékezünk, mindig ezekben a napokban, mikor új reménység tavaszába borul a természet, most meg kell védeni. Ennek a szabadságharcnak a végén a teljes megváltás áll. Öt galutot élt át a zsidó nép és négy szabadulást. Az ötödiket a mi napjainkban várjuk. A hagyomány mindegyik galuthoz egy szópárt fűz, amellyel a rabság és a szabadulás jellegét igyekszik megmagyarázni.

"Egyiptomról így beszél: Szolgaságból-szabadságba,
Babilonról így: Bánatból-örömbé,
Perzsiáról: Gyászból-ünnepnapra,
a görög korszakról: homályból-fényességbe",

s arról a galutról, amelyben mi élünk, így szól a hagyomány: Leigázottságból a megváltásba. S ha a költő kérdésére - megváltást ki lel? - valam feleltek, akkor megértitek, hogy miért nem mondtuk el a hagyományos négy kérdést. Hogy elszakadjunk attól a zsidó tipustól, mely kérdésre kérdéssel felel és a felelet elől kérdéssel tér ki, hogy azonosítsuk magunkat azzal,

"Ki félelem nélkül harcolni kel,
ki nem kérdez, ha bátran
menni kell,
ha bátran menni kell..."

S most bátran menni kell.

--O-O-O-O-O-O-O-O--

A SZÁMOKRÓL

József Attila,

Tanultátok-e a számokat?

Bizony számok az emberek is,
Mintha sok l-es volna az irkában,
Hanem ezek maguk számlódnak
És csudálkozik módfelett az irka,
Hogy mánegyik csak magára gondol,
Különb akar lenni a többinél

- 10 -

S oktalanul külön hatványozódik,
Pedig csinálhatja a végtelenségig,
Az 1 ilyformán mindig 1 marad
És nem szoroz az 1 és nem is oszt.

Vegyetek erőt magatokon
És legelőször is
A legegyszerűbb dologhoz lássatok -
Adódjatok össze,
Hogy roppant módon felnövekedvén,
Az Istent is, aki végtelenség,
Valahogyan megközelítsétek.

-o-o-o-o-o-o-

Vájociénu Ádonáj Mimicrájim böjád házáká uvizroá nőtujá uvömorá gádol uvotot
uvmoftim.

A SZABADÍTÓ.

Erős kézzel és kinyújtott karral indította el népét - rájukuttra Mózes, a szaba-
ditó. Éhség, betegség, ellenség nehezítette munkáját, de nemcsak külső erővel
kellett szembeszállnia. A nép visszakívánta a rabság napjait, mikor a gazdák
gondolkodtak helyettük és nekik csak a robot jutott napestig.

Nehéz volt a szabadság a szolgállelkű nemzedéknek. Lázadoztak ellene, új vezetőt kerestek, aki majd visszavezeti őket Mizrájimba, a szolgaság földjére. Akadtak vezérek erre a feladatra is, remélve, hogy majd az egyiptomiak a nekik eladott zsidó népért megjutalmazzák őket. A szolgaság dicsőretét zengték a tömegnek és az rábólított mindenre és meg akarta ölni Mózeset és a szabadság törvényeit. De a fiatalok Mózes mellett maradtak.

"E pusztába hullanak el a Ti holttesteitek, akik zugóldtak ellenem - husz esztendőstől fbgva és azon felül". Negyven évig bolyongtak a pusztában, meghaltak a csüggedők és nem maradt más, csak a szabadságban felnőtt fiatalság. Ekkor végieszakadt a vándorlásnak, a nép ott állt az Ország kapuja előtt. Felidézték az Ábrahámmal kötött szövetséget, az ígélet szavait:

"Emeld fel szemeidet és tekints arról a helyről ahol vagy északra, délre, keletre és nyugotra.

Mert mind az egész földet, amelyet látsz néked adom és a Te magodnak örökre.

Kelj fel, járd be ez Országot hosszába és széltébe, mert Neked adom azt".

A szabadító szemei végigfutottak a hegyek hóborította csucsain, a zöldelő síkságokon, a tavak kékjén és halála előtt megbizonyosodott róla, hogy műve a szenvedés megváltását hozta el népének. Hazát adott nekik, ahol nem sanyargatják őket adóval, nem építetnek velük raktárvárosokat és nem ölik meg elsőszülötteiket.

Ott volt a föld, csak el kellett foglalni, birtokba kellett venni. És Izrael népe, a fiatalok harcba indultak. Harcoltak Amalék ellen és küzdöttek a kana-anitákkal. Ellenség délen a sivatagban és északon a hegyek között, de mindig akadt, aki felemelje a Mózes kezéből kihullott kormánypálcát és "erős kézzel, kinyújtott karral" diadalra vezesse Izrael seregeit.

Ismét rabságban a nép. Üldözik, pusztítják, idegenek élvezik munkája hasznát. A járom lassan-lassan elviselhetetlenné válik és a nép ismét szabadító után végyakozik, mint egykor Egyiptomban. De támadt egy főrfi a népből, aki Mózes nyomán a nagy szabadító utmutatásai szerint a zsidóság második szabadítójává vált. Neki sem volt könnyebb dolga az elsőnél. A nép szolgasághoz szokott szemei nem bírták elviselni a szabadság vakító világosságát. Ujból visszakivánták a husosfazekat és akadtak ismét akik vállalkoztak arra, hogy remélt javakért eladják a bölintő tömeget.

De Mózes egykori segítőtársai most is az új vezér mellé álltak. Az új szabadító, a honfoglalás művét ismét a fiatalokra bízta és népünk ifjúsága nem végezte azt el rosszabbul őscinél. Küzd Amalék helyett a szirekkel és kanaaniták helyett Huszsein rablóival, de megszerzi és megvédi Erec Jisrael függetlenségét.

És immáron másodszor teljesedik be az Írás szava az igéretéről, amit az Ur tett Ábrahámnak.

JÖVENDŐ FÉRFIAK.

József Ittilla.

Ők lesznek az erő és szelidség,
Szótszaggatják a tudás vasárcát,
Hogy az arcán meglássák a lelkét.
Mogsókolják a kenyeret, a tejet
S amely kezükkel simogatják gyermekük fejét,
Ugyanavval kifacsarják az érekövekből
A vasat és minden fémeket.
Városokat raknak a hegyekből,
Nyugodt és roppant tüdejük a vihart,
A fergeteget magába szívja
S megcsöndesülnek mind az óceánok,
Mindig várnak váratlan vendőgre,
Az ő számára is teritnek
És megterítik a szívüket is.

Legyetek hasonlók hozzájuk,
Hogy kisgyerekeitek lilionlábakkal
Ártatlanul mehessenek át
Az előttük álló vértengeren

-o-o-o-o-

- 14 -

/Máásze berabi Eliezer.../

Történt egyszer.... és megtörtént számtalanszor. Összeültek rabbik és tudósok, hivatásos kufárok és bölcsbeszédü megváltók, bőszoava öregek és kifogyhatatlan példázgatók; folyik a boncolgatás, magyarázgatás, végtelen vita; kimerítő tárgyalások és a késő éjszakába nyuló elmélkedések... Amig egyszer rájuk zörgettek az ő fiaik: Hé öregek, hajnalodik, vessünk véget az üres szóbeszédnek, itt a cselekvés ideje.

-o-o-o-o-o-

A MEGVÁLTÁS NÉGY UTJA.

Négy pohár bort iszunk a Széder-este során. Mély, jelképes értelme van ennek a hagyomány szerint. Ez a négy pohár bor arra utal, hogy a megváltásnak is négy utja van. Apáink Hagadájában visszatekint az író az elmúlt geulákra, a régi megváltásokra. Előszámlálja, hány uton mentette meg az Isten a zsidó népet. A mi tekintetünk a jövő felé száll, szemünk a holnapra tekint. Nem a régmúlt megváltások utjait keressük. Azt akarjuk tudni, hogy hogy válthatjuk meg magunkat és a népet.

Négy utja van a megváltásnak. Mind a négyre a mi felszabadító mozgalmunk tanította meg a zsidóságot.

Ezra Acmit. Ünsegeley. Mozgalmunk megalapítója Herzl jelölte ki ezt az utat.

Mielőtt rátalált, bejárta a fél világot, hogy külső segítséget szerezzen. Királyokhoz, fejedelmekhez, gazdagokhoz, főpapokhoz fordult. Smikor mindezek eserbenhagyták, a néphez intözte szavát. Világosan látta már, hogy csak ugy indulhat el a nép a megváltás felé, ha maga segít önmagán. Mi, akik mindennap ujra és ujra rádöbbenünk, hogy a világnak nincsen szive, lelkiismerete, és senki nem segít rajtunk, kételkedhetünk-e benne, hogy csak bennünk van a segítség.

Sichrur ácmít. Önfelszabadítás. Autoemancipáció. Mások már felszabadítottak bennünket. Papiron. De ez a felszabadulás sohasem vált tényyé, mert magunk még mindig szolgaságban voltunk. Ha én nem teszek magamért semmit, ki tesz valamit értem. A megváltás második utja ez: kiszabadulni a kishitűség és a kisebbbértékűség érzéséből és mint minden más nép a nemzeti élet utját járni.

Hagsana acmit. Önmegvalósítás. Társadalmak perifériáján éltünk hosszú évszázadokon keresztül. Minden kis változás szole bennünket tépett ki helyünkből. Miért? Mert nem a mi kezünk végezte a munkát. Csak közvetítők voltunk. Sok hazánk között nem volt egy sem, amelyhez a két kezünkkel végzett munka fáradtsága kötött volna bennünket. Mi tanítottuk meg a zsidó népet arra, hogy csak akkor gyógyul meg betegségeből, ha a fáradtságos munka utját választja. S prófétái támadtak ennek a gondolatnak, akik mint egykor Mózes a pusztán keresztül, mocsarakon, sivatagokon és romokon át vezetik a népet a szétszórátás és az üldöztetés Egyiptomaiból a munka országa felé.

Hagana acmit. Önmagunk megvédése. Nemcsak azt jelenti ez a szó, hogy fegyver van a kezünkben, nemcsak stratégiai, katonai ismeretek összessége ez. Lelkiállapotot, készenlétet is jelent. Gondoltak-e apáink arra, hogy megvédjék magukat, ha támadják őket. Nem gondoltak rá. Hiszen mások tulajdona volt minden zsidó ember. Hatalmas összegeket fizettünk a biztonságunkért olyan védőknek, akik újra megtámadtak, ha védelmi díjra volt szükségük. Nem gondoltunk az önvédelemre, amíg a mi ifjuságunk nem ujitotta fel ezt a gondolatot. Kétezer éven keresztül bujdosott a magunk megvédésének a gondolata. Csak itt-ott csillant fel néha egy-egy pillanatra. Pedig a próféta nemcsak azt mondja, hogy fegyvereiteket szántóvasakká kovácsoljátok, hanem a veszély idejére is van szava: "Készüljetez harcra! Kovácsoljátok szántóvasaitokat kardokká, kaszáitokat dárdákká!" Az új zsidó hősök nem az eszeveszett pusztítás megszűllottjai. Alkotó emberek, akik kemény akarattal védik meg azt amit alkottak. Ez a megváltás negyedik útja.

Új hagyományokat teremtünk. Így ujul meg a mi életünkben az a tradíció is, amelyet a négy pohár szokásához fűztek az előző nemzedékek. De a mi hagyományunk sem kevesebb értékű. A ma nyelven szól, a mai zsidóhoz szól. És megmutatja a megváltás útját. Szükség van az új hagyományokra, mert a megváltáshoz mindenképpen el akarunk jutni. Az utakat a mi kötelességünk kijelölni a nép számára és elől menni a nép uttörőiként. "Nem lesz közöttük egy is elfáradott, sem tántorgó, nem lesz, aki nem aluszik, derékának öve sem oldódik meg és nem szakad el sa-
Országunkban a zsidó ifjak" - így

beszél a Zsoltárok Könyve az ifjúságról, amely a megváltást elhozza. Annak igérete pedig így van: "Azon a napon felemelen Dávid leomlott sátorát, kijavított repedéseit és onladékait és megépítem azt, mint volt hajdanán. És hazahozom a fogságból az én népemet, Izraelt és felépítik az elpusztult városokat és lakoznak bennük". /Ámosz próféta./

-o-o-o-o-o-o-

Nyissátok ki az ajtókat! Tárjátok ki az ablakokat! Hadd jöjjön be a fény! Hadd szippantsunk friss levegőt. Nem veszitek észre, hogy szűk ez a helység? Nem érzitek a penész dohos szagát? Hiszen mindent eltitkol elöttetek a homály, mely ráül a körülöttünk levő tárgyakra. Eltakarja a rosszat a jóval együtt. Mit használnál ilyenkor a gyertyafény?! Több kell ide. Ugy gondoljátok, ha behunyjátok a szemetek, nem veszitek észre a borongós képet? Hát át lehet aludni az éjszakát akár a legforróbb lázálomban is, a vihar örvöngő süvöltésének, a föld háborgó robajának, vagy a vulkán romboló pusztításának hangjai mellett? Nem. Ez lehetetlen. Én már megértettem, s most nektek is meg kell tanulnotok.

Miért féltetek oly nagyon a friss szellőtől, mely a fényt hozza magával, a tiszta szellemet? Elszakítja a sötétséghez szokott szemeteket, ha nem óvatosan fordultok az ablak felé. - mondhatják a kívülről szemlélők, akik nem nézik jószemmel az óbredést. Közben elfelejtik, hogy ők kápráztatnak el benneteket csillogó színekkel megvilágított képekkel, mely mind a nyugodt, megszokott, s ezért kényelmesebb életet ábrázolják. Mi minden oldalról megvilágítjuk azt amit elétek tárunk.

Nem ígérünk kényelmes, vagy léha életet, hanem biztatunk és bátorítunk benneteket a nehéz munkára. Nem kecsegtetünk anyagi előnyökkel, helyette az alkotás és megelégedettség örömét adjuk. Mi nyíltan megmondjuk, hogy ezért erősen harcolni kell. Ebben különbözünk a világosságban és szabadban élők, tőletek, akik nem veszitek észre az egyre jobban tornyosuló felhőket, melyek elnyelik a nap fényét.

Ne várjatok külső segítséget, mert az sosem fog megérkezni. Nektek kell felkelnetek, s lerázni az ólomsúlyokat, melyekkel ide vagytok horgonyozva. Megelégtük a hosszú várakozást Élijáhu hanavira. Most is kinyitjuk az ajtót, de ezen keresztül mi fogunk kimenni, hogy megváltssuk földünket. Erőnk nem törik meg az akadályokon, mert hitünk s akaratunk szilárd.

o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-

AZ ŐRKÖDÉS ÉJSZAKÁJÁN.

- Hogy hívnak?
- Moshe!
- Engem is.
- Nem ritka név.
- Meddig leszünk őrségen?
- Hajnalig.
- Veszélyes környék ez.

- Nem. Egyikünk aludhat.
- Inkább beszélgessünk. Szabad?
- Igen. Csak halkán.
- Téged is Haifából küldtek ide?
- Nem! Itt születtem.
- Akkor ismered a vidéket.
- Minden rögét.
- Szép világos éjszaka.
- Széder éjszakáján, Niszán közepén. - Telihold van.
- Merről jöhet ellenség?
- Balkezed felől magányos fa áll. Mögötte kiszáradt mader huzódik egészen a tengerpartig. A szemközti domb gerincét is figyelniünk kell. Onnan jobbra az ország uton túl, ami most úgy tűnik, mint egy cölöpre épített kutyaól, az egy előretolt betonállás. Be lehet látni belőle a mederbe. A narancsos fölötti fénylő csik, már jóbarát; a tenger.
- Közel vagytok a tengerhez.
- Három kilométer. Nyáron, munka után majd mindennap megyünk fürödni. Otthon vetkőzünk és husz perc alatt érünk le a partra.
- És az arabok?
- Ez csak most van így. Eddig megéltünk békekességben. Az asszonyok hozzánk a falu kutjához jöttek vizért. Rést ütöttek a palánkba, hogy ne kelljen kerülővel hordani a teli korgókat. Földjeik belcérnek a mi földjeinkbe. Két évvel ezelőtt mély

szántással feltörtük az egész határt. Nekik is szántottunk. Együtt pusztítottuk az egereket meg permeteztünk. A nyájukat ráhajtják a sarjura. Tavasszal itt sarlóznak a széleken zsáját meg bogáncsot a tevéknek.

- Szépen éltek így.

- Nem mindig. Van amikor összekapunk. A csordát a vetésre hajtják, mi befogunk egy üszőt. Jönnek visszakönyörgik. Jön tőlük a muktár a kisbiró meg a sejk, a falu véne, fogadkoznak, hogy többet nem fog megtörténni. Mi visszaadjuk az üszőt, fekete kávét iszunk együtt, megbékélünk. Most lövöldöznek ránk, bőrét meg félelemből. Tólnak a bandáktól, megsarcolják őket. A multévi szárazság után nem tudom mit vehetnek el tőlük. Az idén még nem szántottak. Két tag, amely belenyulik a mi földjeinkbe, parlagon fekszik. Jövőre felveri a gaz meg dudva.

- Nem próbáltatok összejönni a szomszédaitokkal...

- Összejönni velük? Minnek? Az én apám huszonegy évvel ezelőtt jött ide. Annak a területnek, amit szemed befog, a fele nocsár volt, a fele meg szőrfüvel és indákkal átszőtt bozót. Az arabok úgy hívták, hogy a krokodilusok tava, pedig ilyen állatok sose éltek itt. Csak a nocsárláz úgy szedte az áldozatokat, mint egy ragadozó. Néhány nyomorult beduin család tengette itt az életét. A nocsarat, a bozótot meg a beduinokat át kellett változtatni, hogy élni lehessen. A krokodilusok tava helyén ma kertek vannak, meg házak és szántóföld. A beduinoknak kőházuk van és iskolájuk. Ezt akarod nekik elmondani? Ezért jöjjünk össze? Jobban tudják mint Te vagy én. Husz év alatt kétszer voltak zavargások. A mi falunkból mindkétszer voltak áldozatok. Másodszor három gyereket hurcoltak el a mezőről. Szónát gyűjtöttek. Egyiknek alapját megtalálták hónapok multán egy

kiszáradt kutban a hegyek között.

- Mennyi gyűlölet van a suttogásodban.

- Lehet. En így érzem. Így érzi ezt nálunk mindenki. Gyűlölet és szeretet egy szivből fakadnak. Egy érzésnek két véglete. Egy zenezserszámpak mély és magas hangja. Csak itt erősebben érzünk, hevesebben, mint ahogy a nap is hevesebben süt erre. A munka is nehezebb. Egy önző ragaszkodás köt össze bennünket azzal ami itt terem és épül. Ez a szeretet. És gyűlöljük azokat, akik mindezt el akarják rabolni vagy pusztítani. Még akkor is...

- Ez mi volt?

- Egy lövés. Figyeljünk.

- A mi oldalunkról jött.

- Ugy látszik valamelyik közülünk rémképet látott, vagy felijedt álmából. Te félsz?

- Nem, de nem szívesen lőnek rá valakire.

- Akkor minnek jöttél őrségre? Minnek neked fegyver?

- Önvédelem....

- Önvédelem céljaira. Tökéletes galuti észjárás. Mikor kezdődik az önvédelem? Amikor az ellenség ökle ütésre lendül és mi kőszületlenül kapálódzunk. Nem úgy kedvesem. Meg kell bénítani a kart mielőtt támadni akar, abban a pillanatban, amikor tudomásodra jutott, hogy valamit tervez ellened.

- Ebben neked van igazad, de én tovább megyek. El kell tüntessük az okokat, amelyek a támadáshoz vezettek.

- Tudom. A csőszök helyett állítsunk lesbe népszónokokat a vetés szélére. Az önvédelmi sejtek helyett szervezzünk filozófiai önképzőköröket. Vagy talán váltsuk meg a világot a világ részére. Ami nem sikerült évszázadokon keresztül nektek Európában kulturnépek között, az nem megy itt sem. Igen barátom, először váltsuk meg magunkat önmagunknak.

- Leckét mondsz fel az iskolás könyvekből, amelynek tulzott sovinizmusa megvadtott benneteket.

- És Ti mit tanultatok? Hat nyelvet, tudományt, hogy mindegyikötök belegörnyedt. És szereztetek vele egy talpalatnyi földet, megbecsülést, önbizalmat?

- Hagyjuk ezt. Mi két különböző világban születtünk, különböző nevelést kaptunk, más a világszemléletünk. Az én számomra az önzés mindig primitivséget fog jelenteni.

- Nem igaz. Nem igaz! Ne hagyjuk ezt. Az önzés életet jelent és szeretetet és haladást. Az önzés munka és termelés. Az önzés üzemanyag az élet összes motorjához. Ne hagyjuk ezt és ne szégyeljük. Ma olvastam az ujságban, azt irták rólunk: "az Ország legjobb fiai csodálatos bátorsággal és hidegvérrel állnak posztjaikon a sorsdöntő órákban". Ez sem igaz. Üres szavak koptatása. Az ország minden egyes fia, kivétel nélkül sorbaállt és nem csodálatos bátorsággal, hanem azzal az egyszerűséggel és odaadással, amelyre nevelték és legkevésbé hidegvérrel, igencis a primitivség önzése által fűtött tüzzel. És a bosszu tüzével, amely

kiolthatatlan, amikor lemészárolt testvéreinkre és a felperzselt termésre gondolunk. Mi egyszerű emberek vagyunk. Béke idején dolgozunk szántunk, vetünk. Háború idején harcolunk. Mindezt különösebb pátosz és filozofálgatás nélkül.

- Hajnalodik.

- Várj még itt egy keveset. Nemsokára felkel a nap és meglátod a gabona-táblákat. A takarmányt rövidesen kszálni lehet. A korai árpa is beérik hamarosan. A napokban elvetjük a kukoricát. A tavalyi szántással végeztünk, csak a dinnye alá kell szántani még egyszer...

- Moshe azt hiszem neked van igazad.

- Egyet szeretnék még mondani, mielőtt hazamegnénk. Latin nyelvet nálunk nem tanítottak, így eredetiben nem tudom idézni, de egy mondást Juvenalistól figyelmedbe ajánlok: Nem érdemli meg az életet, aki nem tud meghalni azért, amiért élni érdemes.

-O-O-O-O-O-O-O-O-

MIÉRT...?

Usákov.

Azért,

minek ára az éltünk,
a győzelemig megy a harc, -
mit gyermekeinknek ígértünk,
mit egykor a mult betakart,
mi illatot ád: a virágunk,
mit vágyva szivünkre vonunk,

azért,

amit eddig imádtunk,

azért,

mit imádni fogunk,

azért,

ami a romból előkel
s él régi körébe megint,

azért,

mit a könny se törölt el,

azért,

mi megérte a kint,

azért,

mit a fájdalom ordít,

azért,

mi az ég felé hi,
az égre, mely olyszini volt itt,
mint harcosaink szemei,
a gyűlöletért, ami minket
az arcvonalon hevitett,

azért,

ami néma tekintet
s mégiscsak előre vihet.

-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-

UJ ÉLET.

Saul Csernichovszky.

Mit zug a tenger
Viharzó kebele?
Hullámok szavát
Óh érted, érted-e?

Kelet partjairól sietve jöttünk
Viharok zugtak, tomboltak felettünk
Zöld kis ágat hozott vizünk árja
Juda földjéről orosz határra:
Im élet pezsdült Cion hegyén.

Mit zug a lomb közt
A titkos esti szél?
Fenyőnek galyán
Tudod-e, mit beszél?

Engédi szőlőjéből jövök mostan
A szárnyaimon mirha szagot hoztam,
Fenyőnek küldi egy judeai társa:
Vón törzsemet még dús lomb koronázza,
Már testemen im ezer rügy fakad.

Mit int szemével
A hajnal csillaga,
Midőn fényétől
Szökik az éjszaka?

Keletről jövök, fényes napkeletről
Cionba néztem, s im ott hajnal rezdül
Az árnyakat mind elüzé a fény,
Im körülnéztem és az ég peremén
Schol sem látott felleget szemem!

-o-o-o-o-o-o-o-

M. C. SZ.

"Komoly Ottó"
könyvtár

Dr.
Király-u. 75. I.

